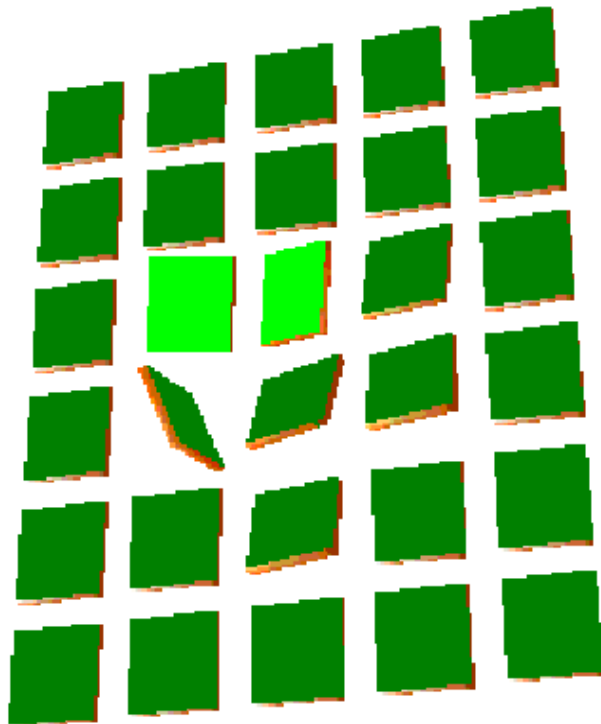

Kommunikationscenteret

*Undervisning for voksne
med erhvervet hjerneskade*

*- et neuropædagogisk undervisningstilbud i spændingsfeltet mellem
specialundervisning og rehabilitering*

*Til professionelle
-en uddybende beskrivelse*

Center for Specialundervisning - Holbæk

Kommunikationscenteret – Det Neuropædagogiske Undervisningstilbud

Seminarieparken 2, 4300 Holbæk tlf.: 7236 3607

e-mail: csu-holbaek@holb.dk – hjemmeside: www.csu-holbaek.dk juni 2016

Indholdsfortegnelse

Del 1.....	3
Indledning.....	3
Grundlag for undervisning	3
Målgruppe	3
Personale og samarbejdsrelationer	4
Henvendelse	4
Visitation.....	4
Kontaktlærer	5
Lovgrundlag.....	5
Transport.....	5
Kompenserende specialundervisning og rehabilitering	6
Deltagelsesbegrebet bygger bro mellem kompenserende specialunder-visning og rehabilitering	8
Effektdokumentation.....	10
Kvantitativ evaluering:	10
Kvalitativ evaluering:	11
Del 2.....	12
Fag.....	12
Fællessamling:	12
Håndarbejde:.....	12
Ugemøde:.....	13
Kommunikation:	13
Læsning -Skrivning -Regning:.....	14
Orientering:	14
IT:.....	15
Krop og bevægelse:.....	15
Køkkenværksted:	16
Værksted - træ/metal:.....	17
Kreativt værksted:	17
Musik:.....	18
Livet set fra oven:.....	18
Øvrige aktiviteter:.....	19
Øvrige ydelser	19

Del 1

Indledning

Følgende har til formål at beskrive Det Neuropædagogiske Undervisningstilbud (DNU) til voksne med erhvervet hjerneskade på Kommunikationscenteret, CSU-Holbæk, under lov om specialundervisning for voksne¹ og relationen til begrebet om rehabilitering. Første del er en overordnet beskrivelse af tilbuddet. Anden del beskriver de enkelte fag.

Grundlag for undervisning

Undervisningen i DNU af voksne med erhvervet hjerneskade startede på CSU-Holbæk i 1990. Undervisningen i dag bygger således på mere end 25 års praksiserfaring indenfor feltet, og der er opbygget teoretisk og praktisk viden om de problemstillinger, muligheder og begrænsninger voksne med erhvervet hjerneskade står over for i mødet med deltagelse i arbejdsliv, familieliv, fritidsliv og øvrigt samfundsliv.

Undervisningen er et individuelt tilrettelagt kursusforløb med løbende evaluering, som foregår én til to dage á 3,5 time pr. uge.

Målet med undervisningen er, at den hjerneskadede bliver i stand til at kompensere for mistede færdigheder, bliver bedre til at klare sig selv, tage del i det sociale liv og dermed opnå en bedre livskvalitet. Hovedelementerne i undervisningen er at arbejde med de kognitive, personligheds- og følelsesmæssige områder og styrkelse af de sociale kompetencer.

Undervisningen tager udgangspunkt i det hele menneske og relationen til familie og til omgivelserne.

I undervisningsforløbet er der mulighed for at afklare, om det er relevant, at deltageren indstilles til afklaring og udvikling af arbejdsevne.

Undervisning i dag foregår som udgangspunkt i Kommunikationscenteret på CSU.

Målgruppe

Tilbuddet retter sig mod voksne over 18 år, der har pådraget sig en hjerneskade og er

¹ Jf. Vejledning nr 9396 af 02/07/2009: vejledning om specialundervisning for voksne

Undervisning for voksne med erhvervet hjerneskade

færdigbehandlede på sygehuset. Hjerneskaden kan være forårsaget af blodprop eller blødning i hjernen (apopleksi), arbejdsskade, trafikulykke eller lignende. Følgerne kan være:

- nedsat koncentration og initiativ, hukommelse og overblik
- sproglige vanskeligheder
- følelsesmæssige- og sociale problemer
- personlighedsmæssige ændringer
- øget mental træthed
- fysiske vanskeligheder, f.eks. hemiparese

Personale og samarbejdsrelationer

Kommunikationscenteret består af *Det Neuropædagogiske Undervisningstilbud (DNU)*, *Det Neurofaglige Arbejdsrehabiliteringstilbud (NFA)*, *Holbæk Kommunes hjerneskaderådgiver*, *Taleafdelingen*, *IKT-afdeling*, *LæseTeknologifdeling*, *Voksenpsyk. afdeling*, hvor der sker et samarbejde på tværs af afdelingerne. Herudover er *Holbæks Genoptrænings-center*, *Holbæk Sygehus*, *synskonsulenter* og *hjerneskade-koordinatorer i andre kommuner* ligeledes samarbejdspartnere.

Undervisningen på CSU-Holbæk foregår i et tværfagligt samarbejde mellem forskellige faggrupper: *speciallærere*, *pædagoger*, *fysioterapeuter*, *ergoterapeuter*, *cand.pæd.pæd.psyk* og *audiologopæder*.

Samtidig foregår der et tæt samarbejde med en *neuropsykolog*, som også yder systematiseret supervision til faggruppen.

Henvendelse

Der kræves ikke henvisning. Deltagere optages løbende efter henvendelse fra genoptræningscentre, hjerneskadekoordinatorer/-rådgivere, hospitalsafdeling, speciallæge, praktiserende læge eller deltageren selv eller dennes pårørende.

Visitation

Efter henvendelse fremsendes relevante oplysninger til DNU:

Undervisning for voksne med erhvervet hjerneskade

- samtykkeerklæring
- lægelige oplysninger fra sygehus, egen læge og/eller speciallæge
- neuropsykologisk undersøgelse
- status fra sygehustræning /genoptræningscenter
- journaloplysninger fra talepædagog
- rehabiliteringsplan

Når de relevante oplysninger er modtaget aftales en visitationssamtale. Samtalen foregår med 1-2 undervisere, den kommende deltager og gerne ægtefælle, anden pårørende eller en ressourceperson.

Samtalen vil normalt finde sted indenfor 3 uger efter henvendelsen.

I forbindelse med undervisningens start foretages en afdækning af følgerne af hjerneskaden og deltagerens kompetencer. Afdækningen danner grundlag for, i samarbejde med deltageren, at udarbejde individuelle undervisningsmål.

Kontaktlærer

Hver deltager tildeles en kontaktlærer.

Da fokus er på hele deltagerens situation omfatter kontaktlærerfunktionen bl.a.:

- udarbejdelse af individuelle undervisningsmål i samarbejde med deltageren
- besøg i hjemmet
- etablering af samarbejde med pårørende/personale
- koordinering/kontakt i forhold til relevante samarbejdspartnere

Lovgrundlag

DNU yder kompenserende specialundervisning i henhold til Vejledning nr 9396 af 02/07/2009: vejledning om specialundervisning for voksne.

Økonomi

Undervisningstilbuddet er gratis for borgere i Holbæk- og Odsherred kommuner.

Transport

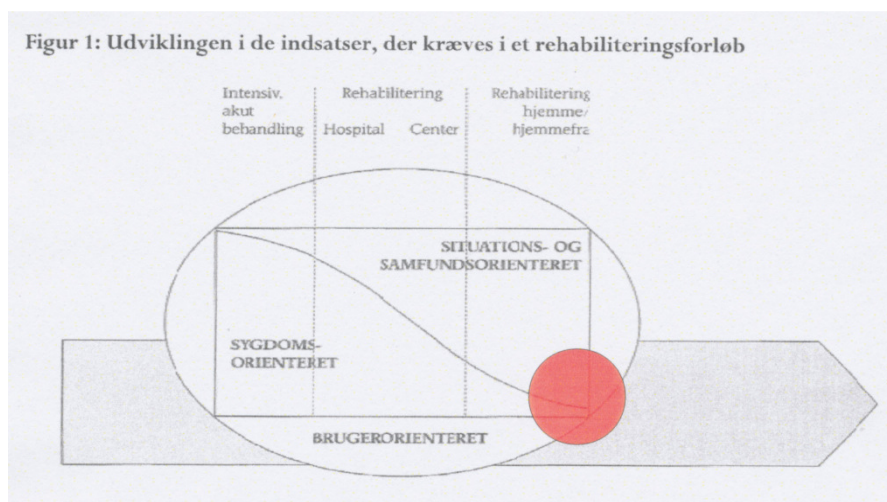
I henhold til lov nr. 592 af 24. juni 2005 afholdes alle udgifter i forbindelse med

undervisningen af den respektive kommune, herunder også udgifter til transport efter særlige regler.

Kompenserende specialundervisning og rehabilitering

I 2011 udgav Sundhedsstyrelsen "*Hjerneskaderehabilitering – en medicinsk teknologi vurdering*" (MTV-rapporten) som resulterede i udarbejdelsen af "*Forløbsprogrammet for rehabilitering af voksne med erhvervet hjerneskade (2011)*". Den ligger til grund for KL's anbefalinger² på området. Rehabiliteringsbegrebet er *ikke* skrevet ind i nogen lovgivning i Danmark, men er alligevel blevet et centralt begreb og omdrejningspunkt indenfor hjerneskadeområdet.

Seniorforsker Tove Borg har i 2002 lavet en Ph.d. om "*Livsførelse i hverdagen under rehabilitering*". Tove Borg har været en central person i udviklingen og tilpasningen af rehabiliteringsbegrebet i Danmark, og i udarbejdelsen af MTV'en. Hun har udarbejdet følgende model, som er relevant til at illustrere DNUs tilbud i rehabiliteringssammenhæng:

Kilde: "Evaluering af anvendelsen af ICF-rapporten" Jette Schjerner 2009, side 8

Den røde plet viser hvor i rehabiliteringsforløbet DNU modtager deltagere til undervisning. Placeringen er sammenfaldende med forløbsprogrammets placering af tilbuddet som et fase 3 tilbud med overgang mod fase 4. Modellen illustrerer samtidig, at det primære fokus for

²"En styrket rehabilitering af borgere med hjerneskade"(2012)

Undervisning for voksne med erhvervet hjerneskade

undervisning og rehabilitering af deltagerne er situations- og samfundsorienteret (deltagelse i livet med en erhvervet hjerneskade) og i *begrænset* omfang sygdomsorienteret.

Der findes flere definitioner af rehabiliteringsbegrebet. DNU relaterer sig til Sundhedsstyrelsens oversættelse (maj 2010) af WHO's definition:

"Rehabilitering af mennesker med nedsat funktionsevne er en række af indsatser, som har til formål at sætte den enkelte i stand til at opnå og vedligeholde den bedst mulige fysiske, sansemæssige, intellektuelle, psykologiske og sociale funktionsevne. Rehabilitering giver mennesker med nedsat funktionsevne de redskaber, der er nødvendige for at opnå uafhængighed og selvbestemmelse."

Rehabiliteringsbegrebet er således af afgørende betydning for DNU's undervisning inden for *lov om kompenserende specialundervisning for voksne*. Forløbsprogrammerne beskriver og foreskriver ICF -klassifikation som et vigtigt værktøj til at kommunikere på tværs af sektorer i et rehabiliteringsforløb.

I den daglige praksis integreres ICF-tænkningen og nedenfor skitseres, hvordan der i DNU arbejdes med og undervises i relation til rehabiliteringsbegrebet:

- visitationsmøde og indskrivning til undervisningstilbuddet foregår på et ICF-baseret indskrivningsdokument
- ud fra indskrivningspapirerne udarbejdes en individuel undervisningsplan. Denne ligger til grund for den daglige undervisning
- den kompenserende specialundervisning tilrettelægges og målrettes efter deltagerens behov for personlig, social og faglig udvikling. Undervisningen har til hensigt at understøtte rehabilitering og en udvidet deltagelse i arbejdsliv, fritidsliv, familieliv og øvrigt samfundsliv

Deltagelsesbegrebet bygger bro mellem kompenserende specialundervisning og rehabilitering

Undervisningstilbuddet er placeret i fase 3 med overgang til fase 4, og som Tove Borgs model illustrerer har tilbuddet et begrænset fokus på sygdom og et *centralt* fokus på "situations- og samfundsorienteret" i forhold til deltagerens undervisning og rehabilitering. Her bliver ICF begreberne om *adfærd* og i særdeleshed *deltagelse*³ centrale og inddrages som noget betydningsfuldt. Undervisningen målrettes mod at udvikle kompetencer, som udvider deltagerens muligheder og evner for aktiv deltagelse i arbejdsliv, fritidsliv, familieliv og øvrigt samfundsliv. Alt dette med henblik på en så selvstændig og selvhjulpent tilværelse som muligt.

I den daglige undervisning bliver *deltagelse* omsat i praksis ved:

- a) I en *almen del* at medtænke deltagelse i den samlede ramme for undervisningen
- b) I en *specifik del* at medtænke deltagelse gennem de enkelte fags mål, rammer og den enkeltes undervisningsplan

Den almene del er meget betydningsfuld i et deltagelsesperspektiv, idet der knyttes fællesskaber, udveksles råd og vejledning, og der skabes betingelser for at praktisere interaktion og mellemmenneskeligt samvær.

Dagene er tilrettelagt med:

- en kort morgensamling
- ca. 1½ times undervisning
- ca. ½ times fællessamling
- ca. 1½ times undervisning

I undervisningen indlægges mindre pauser efter behov.

³ Se Sundhedsstyrelsen 2005. "ICF – International Klassifikation af Funktionsevne Funktionsevnenedsættelse og Helbredstilstand". Danmark: Munksgaard Danmark. Deltagelsesbegrebet er en del af ICF-klassifikationen. I forhold til deltagelsesbegrebet er vi endvidere inspirerede af Kritisk Psykologis forhold til deltagelse, se bl.a. Böttcher, L. (2004). "Børn med anderledes hjerner har også intentioner". I: *Nordiske udkast, nr 2*.

At lære at kompensere er en tidskrævende proces, hvor hensigtsmæssige arbejdsgange, nye vaner og adfærdsmønstre skal gentages igen og igen før de er indlært. Det er vigtigt, at den hjerneskadede i forløbet får mulighed for at erkende sin ændrede situation både kognitivt og fysisk. Dette søges opnået i samvær og samarbejde med ligestillede, hvor de sociale, mentale og fysiske kompetencer bliver udfordret.

Den specifikke del handler om at organisere og medtænke deltagelse i de enkelte fags målsætninger sammen med den individuelle undervisningsplans mål.

Undervisningen foregår normalt på mindre hold på mellem to og ni deltagere. Det individuelle skema tilrettelægges ud fra deltagerens ønsker.

I undervisningen lægges vægt på, at opbygningen af arbejdsprocesserne kan overføres til andre aktiviteter i deltagerens liv. Det er vigtigt, at deltagerne arbejder med erkendelsesprocesser i forbindelse med følgerne af hjerneskaden. Disse erkendelsesprocesser kredser om at erkende tabet af kompetencer og den medfølgende sorg. På samme tid handler det om at få øje på de tilbageværende kompetencer og muligheder i livet.

Gennem undervisningsforløbet aftales og revideres de individuelle mål løbende inden for de enkelte undervisningsområder. Det overordnede princip er at fokusere på deltagelsesbegrebet⁴ i spændingsfeltet mellem kompenserende specialundervisning og rehabilitering. I dette spændingsfelt er vi ligeledes inspireret af "zonen for den nærmeste udvikling"⁵. Dvs. at der hele tiden vil være fokus på den enkeltes nuværende formåen og potentielle udviklingsmuligheder i forhold til deltagelse i fritidsliv, familieliv, arbejdsliv og øvrige samfundsliv.

I alle dele af den kompenserende specialundervisning arbejdes med:

- strategier
- overblik
- struktur
- planlægning

⁴ jf. ICF-klassifikation og deltagelse i den Kritiske Psykologi eks. (Bötcher 2004) se note 4, eller Lotte Huniche & Line Lerche Mørch: "*kritisk psykologi*" lokaliseret på World Wide Web den 19.10.2013 på url-adressen <http://pure.au.dk/portal/files/347/KP.LotteLine080109.final.doc>

⁵ Chaiklin, Seth (2007). "Kultur historisk psykologi". I: Karpatschof, B., Katzenmelson, B., (red): Klassisk og moderne psykologisk teori.

- energiforvaltning
- pauser
- støttende kommunikation
- hukommelse
- opmærksomhed
- initiativ
- erkendelse
- sociale kompetencer/adfærd
- rum-/retningssans
- koordination
- kropsopfattelse
- aktiv deltagelse

med henblik på at overføre disse kompetencer til deltagernes øvrige liv.

Den almene- og den specifikke del skal ikke ses løsrevet fra hinanden, men må forstås som dele, der forudsætter hinanden. De er altså sammenvævede dele som organiserer deltagelse og dermed bidrager til deltagerens rehabiliteringsforløb.

Effektdokumentation

I sammenhæng med det ICF-baserede indskrivningsdokument og den individuelle undervisningsplan benyttes en kvantitativ og kvalitativ evalueringsmetodik, som også har til hensigt at tydeliggøre udvikling og udvidet deltagelse i forhold til den enkeltes rehabiliteringsproces.

Kvantitativ evaluering:

EBIQ er en kvantitativ test som udfyldes af deltageren og en pårørende ved tilbuddets start og ophør. Testresultaterne gennemgås og diskuteres med deltageren og eventuelle pårørende.

Inden samtalen er EBIQ'en gennemgået med en neuropsykolog.

Undervisning for voksne med erhvervet hjerneskade

Kvalitativ evaluering:

Der udarbejdes en skriftlig evaluering af undervisningsforløbet, som sammen med deltageren kvalitativt vurderes⁶, og relevante fremadrettede mål diskuteres.

⁶ I den forbindelse er det vigtigt at medtænke, at vi lever i et værdipluralistisk samfund og forskellige perspektiver på livet også anerkendes som ressourcer og kompetencer.

Del 2

Fag

I den kompenserende specialundervisning for hjerneskadede er de enkelte fag redskaber til at nå de individuelt opstillede undervisningsmål.

Fællessamling:

Fællessamlingen har, udover muligheden for at holde en pause, til formål at danne ramme for deltagelse i socialt fællesskab. Her er mulighed for at få råd og vejledning blandt de øvrige deltagere og undervisere og er en naturlig ramme for erfaringsudveksling, hvor små og store oplevelser deles. Ved fællessamlingen synges en sang, som udover det musikalske og tekstmæssige, også giver mulighed for at arbejde med vejrtrækning og sprog.

Indhold:

- deltagelse i socialt fællesskab
- råd og vejledning
- erfaringsudveksling
- faglige input
- meddelelser
- diverse informationer om livets gang i DNU
- sang

Håndarbejde:

Undervisningen tager udgangspunkt i den enkeltes deltagers funktionsniveau samt dennes håndarbejdsfærdigheder.

Der udarbejdes en individuel plan for, hvad undervisningen skal rettes imod (mål/indhold) i samarbejde med den enkelte deltagers ønsker, interesser og behov.

Indhold:

- arbejde med et håndarbejde enten med én eller begge hænder
- at udveksle håndarbejds erfaringer
- hensigtsmæssig indretning af arbejdsplads

- kendskab til énhånds-hjælpemidler
- indkøb af materialer enten over nettet eller besøg i håndarbejdsbutik

Ugemøde:

Ugemødet muliggør en bevidstgørelse af deltagerens opfattelse og forståelse af sin dagligdag.

Hvad formår deltageren at tage del i nu? - og hvad kunne det næste mål være?

Hver deltager fortæller, hvad der er sket i ugens løb, mens de øvrige lytter, kommenterer og stiller spørgsmål. I løbet af mødet er fokus således rettet på deltageren, men også på de øvrige deltageres liv og det omkringliggende samfund.

Indhold:

- fast dagsorden
- referat – læses op af deltagerne
- brug af kalender – alm. eller digital
- udarbejdelse af individuelle ugeplaner
- orientering i samfundet

Kommunikation:

Deltagerne er personer med et sprogligt handicap, dvs. oftest personer med afasi eller dysartri, der har afsluttet et talepædagogisk forløb. Holdstørrelse er på mellem 3 og 5 personer. Det tilstræbes at motivere den enkelte deltager til at få mod på, sammen med andre ligestillede, at kaste sig ud i forklaringer og benytte f.eks. gestik, udpegning af konkrete, billeder og tegning til støtte. Kalenderen benyttes til støtte for sproget og hukommelsen. De pårørende eller deltageren selv skriver i kalenderen. Sang inddrages i undervisningen.

Undervisningen foregår oftest som et ugemøde.

Indhold:

- mappe med udpegningsmateriale
- fast dagsorden
- deltagerne læser referatet op med støtte
- brug af kalender
- sang

Læsning -Skrivning -Regning:

Undervisningen tager udgangspunkt i den enkelte deltagers nuværende læse-, skrive- og regneniveau. Målet er at udnytte deltagerens ressourcer bedst muligt og derved at forbedre kommunikation og livskvalitet.

Der udarbejdes en individuel plan for, hvad undervisningen skal rettes imod (mål/indhold) i samarbejde med den enkelte deltagers ønsker, interesser og behov.

I undervisningen arbejdes med kompensationsstrategier i forhold til læse-, skrive- og regne vanskeligheder.

Indhold:

- læsning, genfortælling og notatteknik
- skriftlig formulering
- grammatik
- udvide ordforråd/begrebsverden
- håndskrift
- it-kompenserende hjælpemidler-oplæsningsprogrammer, ordforslag, tale til skrift
- de fire regnearter

Orientering:

Hovedvægten ligger på deltagernes interesse for nyhedsstof og aktuelle emner.

Deltagerne vælger emner og begivenheder fra såvel indland som udland for kortere eller længere perioder. Deltagerne kan blive opfordret til at referere et kortere indlæg under fællessamlingen.

Undervisningen sigter mod at flytte fokus ud fra egen person og - om muligt - at skabe nye interesser.

Indhold:

- foredrag
- dialog
- ekskursioner

IT:

Her er mulighed for at arbejde med computeren. (pc, tablets, smartphone og mobil mv.) Det kan dreje sig om at genvinde dele af tidligere kundskaber, om et start-kursus for nye brugere eller om at benytte computeren i den kognitive træning.

Behov for hensigtsmæssig arbejdspladsindretning, specielle foranstaltninger og hjælpemidler vurderes og implementeres.

Indhold:

- kognitive træningsprogrammer
- tekstbehandling
- regneark
- database
- billedbehandling
- internet
- netbank
- nemID
- borger.dk, e-boks
- e-mail
- mobiltelefon og SMS

Krop og bevægelse:

I undervisningen fokuseres på, at deltageren får genopdaget sin krop og styrket kropsopfattelsen og der arbejdes med kognitive færdigheder. Holdundervisningen giver en god social interaktion og dermed en større lyst til at være aktiv. Sang indgår i undervisningen, dels for at træne stemmen, dels for at give afatikerne en oplevelse af, at de rent faktisk kan sige/synge ord. Boldrunde benyttes til at repetere/huske hinandens navne og hjemby mm. Deltagerne skal huske hver deres øvelse, som de skal instruere de øvrige i.

I undervisningsforløbet rådgives om hensigtsmæssige bevægemønstre. Deltagerne vejledes om hjemmeøvelser.

Indhold:

- op til 9 kursister på holdet

- fast program, der skal huskes
- musik til øvelserne, der foregår liggende - siddende – stående – gående
- vejrtrækningsøvelser
- sang
- balancetræning og faldforebyggelse
- dans - siddende og stående
- brug af bolde og ballon
- stavgang
- løbetræning
- cykling
- boccia/petanque og andre spil som inspiration til fritiden

Køkkenværksted:

I køkkenværksted kombineres deltagernes kognitive, praktiske og sociale kompetencer i et samarbejde. Resultatet er et fælles måltid.

Arbejdspladserne bliver indrettet individuelt.

Køkkenværkstedet er udstyret med hjælpemidler, redskaber og inventar, som tilgodeser mennesker med fysiske funktionsnedsættelser.

Indhold:

- arbejde i grupper eller individuelt
- orientering i nye rammer
- socialt samspil/samarbejde
- planlægning af arbejdsprocessen med hensyntagen til egne ressourcer og tid
- pauser
- indretning af arbejdsplads
- overblik
- udarbejdelse af opskrifter
- indkøbslister
- spisesituationer
- sikkerhed

Værksted - træ/metal:

I værkstedet vælger deltageren, hvilket projekt der skal arbejdes med. Det kan dreje sig om mindre reparationsopgaver.

Indhold:

- måleenheder
- arbejdsteknikker
- individuel arbejdsplan
- arbejdstegning
- instruktion – modtage/give
- samarbejde
- arbejdsmiljø
- sikkerhed

Kreativt værksted:

I arbejdet med billedkunst sker en bevidstgørelse om kunst og kunstneriske udtryk. Gennem overskuelige individuelle opgaver arbejdes med at udvikle og styrke deltagerens kreative sider og tekniske færdigheder inden for forskellige discipliner.

Arbejdsprocessen fra idé til færdigt resultat er ofte langvarig og kræver koncentration og vedholdenhed. Ligeledes kræver processen koordination af kognitive og fysiske funktioner, samt at deltageren i videst muligt omfang bruger både højre og venstre hånd.

Vi tager på udstillinger og besøger værksteder samt arrangerer udstillinger af deltagernes værker.

Indhold:

- tegning: studietegning, øvelser og opgaver
- maling: akvarel og akryl
- keramik: med udgangspunkt i håndværk og kunsthåndværk
- glas: lettilgængelige metoder inden for koldglas

Musik:

Undervisningen tager udgangspunkt i den enkelte deltagers nuværende musikalske og instrumentale niveau. Målet er at udnytte deltagerens ressourcer individuelt og sammen med andre bedst muligt, med henblik på at forbedre musikforståelse (instrumentalt, sangmæssigt og lyttende) og livskvalitet.

Der udarbejdes i samarbejde med deltageren en individuel plan for, hvad undervisningen skal rettes mod (mål/indhold) i samarbejde med den enkeltes ønsker, interesser og behov.

Indhold:

fællessang og tekstforståelse

sammenspil

musiklytning (stemning, oplevelse og opbygning)

becifring og form

fællesmusikalske oplevelser og udfoldelse

Livet set fra oven:

Undervisningen handler om at skabe et rum til at deltagerne kan "se livet lidt fra oven". Det er et samtale fag, hvor vi sætter livet og dets begivenheder i perspektiv i forhold til deltagernes eget liv og/eller de øvrige deltageres levede liv. Målet er at undersøge forskellige måder at leve livet på. Med udgangspunkt i deltagerens nuværende livssituation undersøges hvilke muligheder ens liv giver, for at leve et aktivt liv med livskvalitet og meningsfulde aktiviteter.

Indhold:

"Runden", hvor alle har mulighed for at fortælle, hvad der rører sig i livet nu og her

Erfaringsudveksling

Evaluering af hvordan betydningsfulde livsbegivenheder i dagligdagen er gået

Udarbejdelse af handleplaner til at navigere i dagligdagens praksis, eller andre udfordrende begivenheder, så som sociale arrangementer, handle inde, at forholde sig til pårørende og venner

Dagens indslag:

Viden om hjernen, journal læsning, sange og tekster, livshistorie, kærlighed og seksualitet,

Øvrige aktiviteter:

- Temadage
 - I undervisningsforløbet indlægges temadage. Det kan f. eks. dreje sig om "Følger efter hjerneskade", "Energiforvaltning" eller temaer som deltagerne ønsker at fordybe sig i.
- Kulturelle arrangementer
 - Besøge museer
 - Biografbesøg
 - Koncerter
 - Teater

Øvrige ydelser

- Rådgivning og vejledning
- Undervisning på patientuddannelsen under Region Sjælland
- Kursus for mennesker med hjernerystelse
- Kurser for:
 - frontpersonale
 - støttepersoner
 - sagsbehandlere
 - pårørende til vore deltagere
 - børn af vore deltagere

Kurserne omfatter:

- kortfattet gennemgang af hjernens opbygning og funktioner
- følger af forskellige skader i hjernen
- drøftelse af kompensationsstrategier i relation til personalets arbejde med personer med pludseligt opstået hjerneskade og deres pårørende

For yderligere oplysninger henvises til:

*Det Neuropædagogiske Undervisningstilbud ,
Kommunikationscenteret, CSU – Holbæk – se forsiden.*